

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

**Informacija o pripremi Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period
2021-2023. godina, sa Predlogom odluke o obrazovanju radnog tima**

Podgorica, jul 2020.

I UVODNE NAPOMENE O PROGRAMU EKONOMSKIH REFORMI ZA CRNU GORU

Izbijanje pandemije Covid-19 imalo je snažan uticaj na različite oblasti ekonomije, ograničavajući rast i predstavljajući značajne izazove socijalnim i zdravstvenim sistemima. Prve mjere za prevazilaženje krize već su se odrazile na smjernice politike koje su zajednički usvojene na Ekonomskom i finansijskom dijalogu između EU i Zapadnog Balkana i Turske u maju 2020. U tom kontekstu programi ekonomskih reformi 2021-2023 moraće da stave fokus na oporavak nakon Covid-19, integrišući srednjoročne reforme koje ovaj oporavak čine održivim, kao i da grade ekonomsku otpornost u skladu sa zelenim, digitalnim i pravednim prioritetima EU.

Pored navedenog, Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2021-2023. godina (u daljem tekstu: PER 2021) je dokument u kome Vlada Crne Gore predstavlja ekonomsku politiku Crne Gore za narednu godinu i srednjoročni period i osnovu za ekonomski dijalog sa Evropskom komisijom u procesu EU integracija. Na taj način Vlada Crne Gore kroz PER 2021 ima zadatak da mjere ekonomske politike gradi na ključnim razvojnim prioritetima definisanim najvažnijim strateškim dokumentima, kao i preporukama Evropske komisije. Crna Gora je jedna od šest zemalja Zapadnog Balkana, koje su, uključujući i Tursku, u obavezi da dostave PER Evropskoj Komisiji. PER 2021 obuhvata period od 2021-2023. godine i definiše prioritete ekonomske politike u posmatranom roku.

Rok za dostavljanje PER-a Evropskoj Komisiji, prevedenog na engleski jezik, je 31. januar 2021. godine.

II STRUKTURA PER-A 2021.

Program ekonomskih reformi za 2021. godinu, treba da sadrži srednjoročni makroekonomski okvir zemlje i fiskalni okvir koji uključuje prateće mjere fiskalne politike. Takođe, PER 2021. treba da sadrži sveobuhvatnu agendu strukturnih reformi koja prikazuje javne politike u oblasti:

1. Reforma tržišta energije i saobraćaja;
2. Poljoprivreda, industrija i usluge;
3. Poslovni ambijent i smanjenje neformalne ekonomije;
4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna transformacija;
5. Reforme ekonomske integracije;
6. Obrazovanje i vještine;
7. Zapošljavanje i tržište rada;
8. Socijalna zaštita i inkluzija. (uključujući zdravstvenu zaštitu)

Čvrsta povezanost između makroekonomskog i fiskalnog scenarija (poglavlja 3 i 4 dokumenta) i reformske agende koja je prikazana u poglavlju 5 je od ključnog značaja za sveobuhvatnost i kredibilitet programa. Istovremeno, u poglavlju 6 dokumenta biće procijenjen direktan fiskalni uticaj reformskih mjera uključenih u PER, a u poglavlju 3, po mogućnosti i širi ekonomski uticaj, odnosno uticaj na projektovani ekonomski rast. Dakle, struktura PER-a 2021. u skladu sa Smjernicama za izradu PER-a 2021. koje je EK zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj uputila u junu 2020. je sljedeća:

1. UKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

U ovom dijelu će ukratko biti objašnjen status PER-a u kontekstu nacionalnih procedura, npr. precizirajući da li je usvojen u parlamentu i da li je bio predmet širokog nacionalnog procesa konsultacija sa spoljnim zainteresovanim stranama. Pored toga, treba ukratko opisati ključne ekonomske izazove zemlje, srednjoročni okvir sadašnje politike i navesti glavne ciljeve politike ugrađene u taj okvir. Zemlje se ohrabruju da uključe unakrsne reference na Komisijinu procjenu u relevantnom godišnjem izvještaju o paketu proširenja. Osim navedenog, treba ukratko opisati ključne ekonomske izazove zemlje, posebno u kontekstu oporavka od krize izazvane pandemijom Covid 19 virusa, srednjoročni okvir sadašnje politike i navesti glavni ciljeve politike ugrađene u taj okvir.

2. SPROVOĐENJE SMJERNICA POLITIKE

Sadrži sažeti pregled mjera koje su preduzete ili čije je preduzimanje planirano tokom trajanja programa za primjenu **smjernica politike** koje su usvojene u Ekonomskom i finansijskom dijalogu u maju 2020. godine, uključujući kratkoročne i srednjoročne mjere za prevazilaženje uticaja pandemije Covid 19 virusa. Naredni odjeljci o srednjoročnom makroekonomskom i fiskalnom okviru i strukturnim reformama treba da budu u skladu sa ovim mjerama i, gdje je to potrebno, treba da se osvrnuti na njih i njihov očekivani uticaj.

3. MAKROEKONOMSKI OKVIR

- 3.1. Nedavna ekonomska kretanja;
- 3.2. Srednjoročni makroekonomski scenario;
- 3.3. Alternativni scenariji i rizici.

4. FISKALNI OKVIR

- 4.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi;
- 4.2. Sprovođenje budžeta u 2020. godini;
- 4.3. Budžetski planovi za godinu u kojoj se dostavlja PER;
- 4.4. Srednjoročni budžetski izgledi;
- 4.5. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna pozicija);
- 4.6. Nivoi i kretanje duga, analiza operacija ispod linije i usklađivanja stanja i toka;
- 4.7. Analiza osjetljivosti i poređenje sa prethodnim programom;
- 4.8. Kvalitet javnih finansija
- 4.9. Fiskalno upravljanje i budžetski okviri
- 4.10 Održivost javnih finansija

5. STRUKTURNE REFORME U PERIODU 2021-2023.

- 5.1. Ažuriranje ključnih prepreka konkurentnosti i inkluzivnog rasta (maks. 3 stranice);
- 5.2. Rezime reformskih mjera (maks. 1 strana);
- 5.3. Analiza po oblastima i mjere strukturnih reformi (najviše 36 strana).

6. TROŠKOVI I FINANSIRANJE STRUKTURNIH REFORMI

U ovom dijelu neophodno je sažeti troškove i izvore finansiranja strukturnih reformi, tj. navesti da li se finansiraju iz budžeta, od strane spoljnih kreditora ili od strane spoljnih donatora. Potrebno je navesti iznose u apsolutnim borjevima i procenite svakog od izvora. Ukupni trošak treba takođe uporediti sa prethodnim Programom. Takođe, trebalo bi dati pregled o tome koja vrsta mjera je najzastupjenija u Program (infrastrukturalna/administrativna/zakonodavna/direktni grant /model kreditnih garancija).

7. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČIVANJE ZAJNTERESOVANIH STRANA

Uključivanje i učešće svih aktera je neophodno kako bi se osigurala odgovornost i olakšao napredak u sprovođenju smjernica politike i reformi. U ovom odjeljku treba objasniti institucionalni proces za pripremu i odobravanje Programa ekonomskih reformi, kao i javne konsultacije.

SUMARNI PODACI (ANEX)

III PRIORITETI EKONOMSKE POLITIKE ZA 2021-2023. godinu

Prioriteti ekonomske politike moraju odražavati nacionalne prioritete i preporuke Evropske komisije sadržane u ocjeni Programa ekonomskih reformi Crne Gore za 2020.godinu.

Strateški cilj ekonomske politike u Crnoj Gori je definisan u Pravcima razvoja Crne Gore kao i Strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine, a odnosi se na unapređenje kvaliteta života svakog pojedinca u Crnoj Gori u dugom roku. Prioritetni sektori važni za ostvarenje ovog cilja su: turizam, energetika, poljoprivreda i industrija. Model ekonomskog rasta Crne Gore zasniva se na stranim direktnim investicijama, uz postepeno proširenje izvozom. Dakle, od investicija u turizam, energetiku, poljoprivredu i industriju, i izvoza proizvoda i usluga iz ovih sektora, dominantno zavisi dalji rast i razvoj crnogorske ekonomije. Pri tome uz dinamiziranje ekonomskog rasta Crne Gore, neophodno je postići njegovu održivost i inkluzivnosti, odnosno u njegovoj strukturi je potrebno dalje povećavati učešće onih sektora koji otvaraju nova kvalitetna radna mjesta, kako bi se doprinijelo većoj zaposlenosti, odnosno poboljšanju kvaliteta života građana. Prepreke ovakvom ekonomskom rastu Vlada treba eliminisati strukturnim reformama za povećanje konkurentnosti koja znači nove investicije, veću proizvodnju i izvoz. Otuda će se vođenje ekonomske politike države i u narednom periodu temeljiti na: jačanju makroekonomske stabilnosti (prvenstveno fiskalne) i unapređenju konkurentnosti.

IV UKLJUČENOST ZAINTERESOVANIH STRANA

Uključenost i učešće svih aktera od ključnog je značaja kako bi se osiguralo vlasništvo i olakšao napredak u sprovođenju smjernica politike i reformi. U ovom odjeljku stoga treba objasniti institucionalni proces za pripremu i odobrenje Programa ekonomskih reformi kao i javnu raspravu.

Ovaj odjeljak takođe treba da sadrži informacije o: Ministarstvima i agencijama u okviru vlade koje su uključene u proces i na koji način koordinator presuđuje o različitim interesima, procesu kojim su regionalni i lokalni organi bili uključeni u pripremu programa i sprovođenje ranijih smjernica politike i obaveza, kao i tome kada je program bio predstavljen Parlamentu i o ishodu rasprave, procesu kojim su socijalni partneri (udruženja poslodavaca i sindikati) i civilno društvo bili konsultovani u pripremi programa i o mjeri u kojoj su njihovi komentari bili uzeti u obzir.

V ORGANIZACIONA STRUKTURA PRIPREME PER-A

Organizaciona struktura za pripremu PER-a 2021, definisaće se Odlukom Vlade o formiranju Radnog tima za pripremu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2021-2023. godina.

Na osnovu člana 12 st. 2 i 3 Uredbe o Vladi Crne Gore ("Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 2020. godine, donijela je:

ODLUKU
O OBRAZOVANJU RADNOG TIMA ZA PRIPREMU PROGRAMA EKONOMSKIH
REFORMI ZA CRNU GORU ZA PERIOD 2021-2023. GODINA

1. Obrazuje se radni tim za pripremu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2021-2023. godina (u daljem tekstu: Radni tim), u sastavu:

- 1) Bojana Bošković, Ministarstvo finansija, koordinator Radnog tima i koordinator pripreme Poglavlja 1 - Ukupni okvir i ciljevi politike, Poglavlja 2 - Sprovođenje smjernica politike, Poglavlja 5 - Prioriteti strukturnih reformi u periodu 2021-2023. godina i Poglavlja 6 - Troškovi i finansiranje strukturnih reformi;
- 2) Ljubo Knežević, Kabinet predsjednika Vlade, zamjenik koordinatora;
- 3) Iva Vuković, Ministarstvo finansija, koordinator pripreme Poglavlja 3 - Makroekonomski okvir;
- 4) Bojan Paunović, Ministarstvo finansija, koordinator pripreme Poglavlja 4 - Fiskalni okvir;
- 5) Ivana Radojičić, Ministarstvo finansija, potkoordinator za oblast poslovnog okruženja i smanjenja neformalne ekonomije;
- 6) Dragan Darmanović, Ministarstvo finansija, potkoordinator za oblast projekcije upravljanja javnim dugom;
- 7) Radana Damjanović, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, potkoordinator za oblast razvoja poljoprivrednog sektora;
- 8) Radmila Damjanović, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za oblast reforme energetskog tržišta i tržišta saobraćaja;
- 9) Damir Davidović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, potkoordinator za oblast razvoja turističkih usluga;
- 10) Goran Nikolić, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za oblast istraživanja, razvoja, inovacija i digitalne transformacije;
- 11) Radosav Babić, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za oblast reformi ekonomske integracije;
- 12) Arijana Nikolić Vučinić, Ministarstvo prosvjete, potkoordinator oblasti obrazovanja i vještina;
- 13) Edina Dešić, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, potkoordinator za oblast zapošljavanja i tržišta rada;
- 14) Goran Kušević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, potkoordinator za oblast socijalne zaštite i inkluzije, uključujući zdravstvenu zaštitu
- 15) Miloš Mišković, Ministarstvo finansija, potkoordinator za Makroekonomski okvir;
- 16) Milena Milović, Ministarstvo finansija, potkoordinator za Fiskalni okvir;
- 17) Aleksandra Popović, Ministarstvo finansija, potkoordinator za oblast razvoja finansijskih usluga;
- 18) Maja Jokanović, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za oblast Razvoja industrijskog sektora i proizvodnje;
- 19) Dragoljub Janković, Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, član;
- 20) Sandra Veličković, Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, član;
- 21) Biljana Peranović, Ministarstvo finansija, član;
- 22) Jelena Jovetić, Ministarstvo finansija, član;
- 23) Nerma Kalač, Ministarstvo finansija, član;
- 24) Ljiljana Mrdak, Ministarstvo finansija, član;
- 25) Milanka Jovanović, Ministarstvo finansija, član;
- 26) Stefan Aleksić, Ministarstvo finansija, član;
- 27) Snežana Mugoša, Ministarstvo finansija, član;
- 28) Tanja Musterović, Ministarstvo finansija, član;
- 29) Tatjana Jauković, Ministarstvo finansija, član;
- 30) Branko Krvavac, Ministarstvo finansija, član;

- 31) Bojana Janković, Ministarstvo finansija, član;
- 32) Snežana Vujanović, Ministarstvo finansija, član;
- 33) Katarina Živković, Ministarstvo finansija, član;
- 34) Jasna Hodžić, Ministarstvo finansija, član;
- 35) Boris Kilibarda, Centralna banka Crne Gore, član;
- 36) Ana Vlahović, Centralna banka Crne Gore, član;
- 37) Maja Ivanović, Centralna banka Crne Gore, član;
- 38) Ivona Savićević, Ministarstvo ekonomije, član;
- 39) Ivana Marković, Ministarstvo ekonomije, član;
- 40) Ivana Zečević, Ministarstvo ekonomije, član;
- 41) Angelina Živković, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, član;
- 42) Ljubinka Ivanović, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, član;
- 43) Darko Konjević, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, član;
- 44) Miloš Kusovac, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, član;
- 45) Aneta Kankaraš, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član;
- 46) Goranka Lazović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član;
- 47) Bojan Vujović, savjetnik zamjenika glavnog pregovarača - nacionalnog IPA koordinatora - Kabinet predsjednika Vlade, član;
- 48) Branka Žižić, Ministarstvo nauke, član;
- 49) Saša Ivanović, Ministarstvo nauke, član;
- 50) Zora Bogićević, Ministarstvo prosvjete, član;
- 51) Milica Žižić, Ministarstvo prosvjete, član;
- 52) Ljiljana Simović, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član;
- 53) Ranka Pavićević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član;
- 54) Jovo Pajović, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član;
- 55) Goran Jovetić, Ministarstvo javne uprave, član;
- 56) Vesna Simonović, Ministarstvo javne uprave, član;
- 57) Slađana Pavlović, Ministarstvo zdravlja, član;
- 58) Milica Škiljević, Ministarstvo zdravlja, član; i
- 59) Gordana Stanišić, Ministarstvo finansija, sekretar.

2. Zadatak Radnog tima je da koordinira i pripremi Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2021-2023. godina, i to da:

- pripremi sveukupni okvir srednjoročne ekonomske politike i postavi ciljeve;
- pripremi analizu makroekonomskog okvira, potencijalnog output-a i projekciju makroekonomskih indikatora na osnovu očekivanja u međunarodnom okruženju i trendova u Crnoj Gori;
- pripremi analizu održivosti javnih finansija na osnovama fiskalne politike i postavljenih fiskalnih ciljeva;
- pripremi set mjera u okviru strukturnih reformi i izvrši procjenu primarnog fiskalnog uticaja i po mogućnosti, šireg makroekonomskog uticaja predloženih mjera u okviru strukturnih reformi;
- organizuje javnu raspravu o nacrtu Programa ekonomskih reformi za period 2021-2023. godina;
- pripremi izvještaj o sprovođenju mjera strukturnih reformi u okviru Programa ekonomskih reformi za 2020-2022. i 2021-2023. i isti dostavi Savjetu za konkurentnost i Vladi na razmatranje;
- učestvuje u pripremi ministarskog sastanka zemalja članica EU i zemalja kandidata za članstvo u EU.

3. Koordinator, potkoordinatori i članovi Radnog tima dužni su da u okviru nadležnosti organa iz kojih su delegirani, koordiniraju rad na zadacima iz tačke 2 ove odluke.

4. Na predlog koordinatora Radnog tima, u cilju efikasnijeg obavljanja utvrđenih zadataka i aktivnosti radnog tima, mogu se angažovati i druga stručna lica.

5. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

VLADA CRNE GORE

**Predsjednik,
Duško Marković**

Broj:
Podgorica_____ 2020. godine